ZORGEN VOOR JE MEDEWERKERS IS ZORGEN VOOR JE BEDRIJF

Het federale netwerk mentale gezondheid & werk

1e Studiedag

Van het Federaal Netwerk Geestelijke gezondheid en Werk

Aanbevelingen

Mentale gezondheid op het werk vormt een grote maatschappelijke uitdaging die verschillende actoren aanbelangt, met name werknemers (loontrekkenden, zelfstandigen, ambtenaren), preventieactoren, zorgverstrekkers, werkgevers en beleidsmakers.

Op dinsdag 24 juni 2025 vond de eerste studiedag van het Federaal Netwerk Mentale gezondheid en Werk plaats. Deze dag, gewijd aan de uitdagingen van de interacties tussen mentale gezondheid en werk, had tot doel het netwerk voor te stellen en een concreter contact te leggen met de actoren op het terrein, door onder meer preventie- en gezondheidsprofessionals, de academische wereld, verenigingen en administraties samen te brengen. Dankzij een rijk en gevarieerd programma, waarin politieke, filosofische en praktische invalshoeken werden gekruist, werden de uitdagingen en opportuniteiten inzake preventie, begeleiding en professionele re-integratie besproken.

Het gaat niet enkel om een punctueel antwoord op individueel leed, maar om gezamenlijk te werken aan de uitbouw van een structurele strategie op micro-,meso- en macrosociaal niveau. Van het ontwerpen van een werkomgeving die de blootstelling aan psychosociale risico's beperkt tot het vroegtijdig detecteren van organisaties en individuen in moeilijkheden, van sensibilisering rond mentale gezondheid op het werk tot doorverwijzing en de uitvoering van aangepaste begeleiding: alle betrokken actoren dienen hun acties te coördineren en synergieën te ontwikkelen. Door het denken in silo's te doorbreken, wil het Federaal Netwerk Mentale gezondheid en Werk een echte preventiecultuur uitbouwen en bruggen slaan tussen deze actoren om op een transversale en duurzame manier in te werken op de problematiek van mentale gezondheid op het werk.

Aanbevelingen

• Het huidige model legt sterk de nadruk op begeleiding en re-integratie (tertiaire preventie). Dit paradigma moet worden herzien door meer aandacht te besteden aan primaire en secundaire preventie. Dit houdt in:

- werkgevers de nodige middelen te bieden voor het opstellen en uitvoeren van doeltreffend en mensgericht preventie- en opsporingsbeleid;

- dit evenwicht binnen overheidsinstanties en organisaties te bevorderen, rekening houdend met de realiteit van zowel werknemers als werkgevers;
- voldoende personele en materiële middelen ter beschikking te stellen voor het ontwikkelen, opvolgen en evalueren van projecten op het gebied van preventie, begeleiding en re-integratie.

• De verschillende actoren die betrokken zijn bij mentale gezondheid op het werk zijn nog te weinig bekend. Hun zichtbaarheid en de kennis van hun opdrachten vergroten, zou het beroep doen op hun expertise vergemakkelijken.
• Mentale gezondheid op het werk is een vraagstuk dat het individuele niveau overstijgt en waar organisaties en, ruimer, de samenleving aandacht moeten aan besteden.
• Er moet worden nagedacht over hoe werkgevers kunnen worden ondersteund bij het uitwerken en uitvoeren van een geïntegreerd preventiebeleid, zowel op organisatorisch als op individueel vlak.
• Mentale gezondheid kan niet worden benaderd zonder rekening te houden met de tijd die inherent en noodzakelijk is voor het opbouwen van een vertrouwensrelatie.
• De personeelscapaciteit en de materiële middelen die bestemd zijn voor de uitvoering van dit geïntegreerde en gecoördineerde preventiebeleid zijn ontoereikend.
• Gezien de ingrijpende maatschappelijke en arbeidsgerelateerde veranderingen moet een globale en anticiperende reflectie over mentale gezondheid (cognitieve intensivering, digitale versnelling, culturele transformaties) worden gevoerd om opkomende risico's te voorkomen en de mentale, cognitieve en fysieke effecten van deze snelle veranderingen te erkennen.
• Er moet eveneens een ethische reflectie plaatsvinden over de risico's en opportuniteiten van artificiële intelligentie voor de mentale gezondheid. Deze technologische en nuttige vooruitgang mag geenszins de menselijke en subtiele vooruitgang bedreigen. Het is essentieel te waarborgen dat mensen betrokken kunnen blijven bij zinvol werk waarin zij hun competenties kunnen uitoefenen en ontwikkelen.
• De constructieve samenwerking tussen overheidsadministraties om een gefragmenteerde werking te doorbreken en institutionele silo's te overstijgen, moet worden voortgezet. Deze samenwerking moet een vlotte informatie-uitwisseling, een gemeenschappelijke taal en een gedeeld begrip van ieders rollen en opdrachten omvatten. Zij beoogt eveneens de collectieve reflectie te structureren en te coördineren, met steun op de realiteit van het terrein en op duurzame uitwisselingsmechanismen.
• Het proces van co-creatie vormt een essentiële hefboom: het betrekken van instellingen, de academische wereld, terreinexperten en sociale partners verankert projecten in de realiteit. Een dergelijke aanpak bevordert wederzijds begrip, legitimeert beslissingen en verhoogt de doeltreffendheid en duurzaamheid van de ontwikkelde oplossingen.